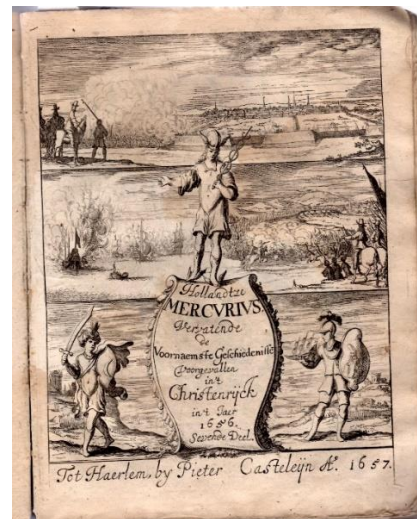
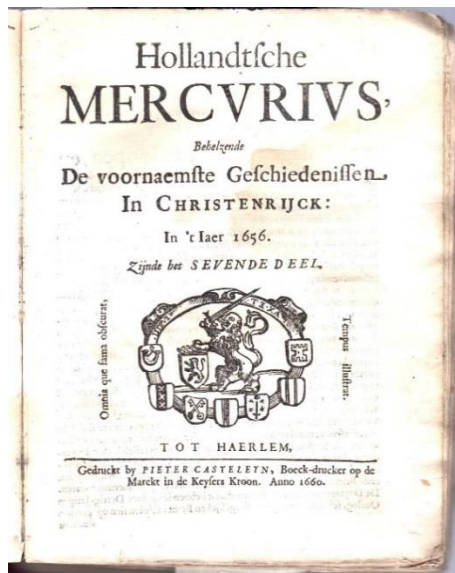

Pest in 1656 volgens **Hollandze Mercurius** 1656

Jan Luyken, De pest in Napels 1656

Jan Luyken, Embleem

Pest in Napels (tekst van bovenstaande kopieën)

Pag. 98

Gants Italien scheen scheen dit saysoen ontsteken te zijn door de Pestelentie: Gants Calabrien/ de Poulle/ te Genua / te Napels Romen / en in die gewesten gingh het hevig aen / want de Italiaense lucht / andersins seer suyver zijnde / schijnt te vehementer haer vergaerde vuyligheden te openen: Doch had in dese Napels de meeste last / aenhoort dit Register van ellende en bedroeftheyt:

Napels gelijk yder weet / een groote stat vol menschen / heeft noyt groter ruyme onder hare Ingesetenen gesien als dit Jaer. De Son op sijn hoogst sijnde / begon met haer dalen de Pest te verheffen: Sulcks / dat niemand verschoont was / het wiert alles aengetast / en dat so gheweldich / als de Doot sich aen allen had willen leeren kennen; De stanck der meenigte onbegraven Lichamen wederhielt dat men de straten van Napels niet dan in groot ghevaer mocht gebruycken; Nochtans waren d'uytgestorven huysen met balken afgeschoten: Over sulcks was de stadt niet meer kennelijck als aen hare deftighe Ghebouwen : Levende Menschen sach men weynich / als alleen die geene welcke hun Knechten / Dienstboden en Familien af ghestorven waren / nu zelfs langst d'een of d'ander plaets hun begaven / om wat Hout / Meel / Broot ofte Water te halen / ofte indien 'ter was / eenige andere ververssinge ; Des Stads Poorte die gesloten stonden / veroorsaecken alle gebreck / sulcks dat den honger soo groot wiert / dat de Adelijcke Juffers (ongepareert en als Schimmen) sonder Schaemte uyt noot neder buckten na prijnen en vuyle Aasen / ja ontfutselden die noch malkander: De meeste Kercken bleven opnen staen / vermits sij doot waren die de zelve plachten te sluyten: vele begaven sich met wat Olijen in de voorz. Kercken / om ten minsten een eerlijcke Begraefplaets te hebben / en niet sonder Licht te sijn ; de Kloosters storven meesty uyt / en bleven de Geestelijcke zelfs in hare Cellen onbegraven; De

voornaemste konden niet vluchten / de Rijcke hadden geen bijstant van hare middelen / en oock de Kranke / mits geen Priesters / Doctors / noch Apothekers meer te vinden waren / storven als Beesten daer henen ; Vele van de Pest aengetast / daer onder van de deftichste Jonckvrouwen / heeft men als dolle menschen in 't Hembde langst de straten gesien loopen / testont daer aen plotschelijck neder vallende / sommige met een gruwsamen brant en pijn / en dandre met een flauwhartigheyt wegh stervende. De jammeren * waren bovenmate / want de Lucht die soo licht beweegt / en waer in wy allen den Adem scheppen / was benevelt en vol droeve Duysterheyt / vervult met Gieren en Grijpvoghels / die

Pag. 99

haer op de doode Lichamen neder wierpe / en deselve tot hun Spijse maecten / soo dat de gene die sich met een Touw om den hals na de See liet sleypen / ofte na de Stads eynden om te verbranden / hem gelukkig mocht achten: De Honden ende Katten ontbloot van hunne Onderhouders liepen bij Dagh en nacht als rasende door de Stadt / sich voedende van de doode Lichamen: Tot in July had men 60 Karren gebruyckt en by de 200 duysent menschen in Kuylen en Graven ghesmeten / wanneer selfs de Karre-voeders ghestorven waren heeft men de Slaven der Galeyen ghenomen / en de dooden in zee by meenigte doen smijten: Eens zijnder op seekere Brugge 60000 lichamen in haer Kleederen verbrant : Die aen de Seekant woonden hadden de meeste verschoninge / maer elders in de Stadt / selfs de voornaemste Straten waren alle Winckels ghesloten : en d'een liep tot d'ander in / de rijckste wierden door dieven in haer eygen Huysen uyt geschut: Alle rechtbancken sweghen / daer was geen Magistraet. En mits datter So veel'ghebreck was / sijn de meeste menschen door honger gestorven / en verwaarloost; men sagh niets verhandelen / noch Vis noch Broot venten / Water wasser overvloedigh gebreck: by stinckende Riolen heeft men treffelycke Dochters gesien nederbucken; Eenige straten storven gants

uyt; In somma / eer de Herfst tijt naeckten / waeren over achtmael
Hondert duysent menschen gestorven; De herbergiers waren alle doot;
En niemand wasser thuys als de doot: De Viceroy dede alle nachten van
de Casteelen groote Vuyren ontsteken om de quade lucht te verdrijven:
Dese ellenden duyrdte tot in Sept. / toen begost de sterfte op te houden /
en noch meer in October / doch de reden daar by / mits datter er oock so
veel niet te sterven waren ; Men begost stracks tot suyveringhe der
straten / en der huysen te komen ; Edele Personen sagmen naeckt van
haer bedde gerolt in slijck doot leggen / andre verrot en stinckent lagen
onherkenbaer op malkander / d'een in haer Winckel d'ander op Camers /
Solders / Keuckens / langs de Trappen seer seltsaem / en op alle
manieren; Men heeft de selve / haer Kleederen Matrassen en Bedden die
door de vochtigheyt der doode Lichamen te seer stinckende waren / op
de Brugghe van St.Magdalena verbrant / en de rest in zee schoon
gewassen; De Viceroy besloegh strackr veel Goederen / van Familien die
geen Erfgenamen nagelaten hadde / en bequam een groote Schat voor
de Koning; En seer vele Officien waerender te vergeven; Alle Ampten
waren meest vacant; In somma daer was seer groote veranderinge.
Stracks daeraen heeft men de Maget Maria gedanckt / wie de eer van
'tophouden der Pest is toegheschreven; Oock heeft men het Beelt
Caetano in 't midden der Stadt op gericht / als mede neffens de M.Maria
hare Beeltenisse aen alle Poorten gestelt met dese inscritie: Ob urbem a
Peste liberatum 1656. Ende eyndelick hebben de Coopluyden en
Schipppers weder begonnen voorts te komen / en men heeft in 't Jaer daer
aen weynigh kunnen sien / dat Napels soo veel van haer Borgers
verlooren had.

*In sekere Missive uyt Napels is aldus gheschreven: In een huys by mijnent storf Sondagh voorleden
een Edelman van al sijn Dienaers en Huysgesin ontbloot, alleen nalatende sijn Moeder en
Grootmoede3r, die daer na beyde met de Pest bevangen wesende, eenige uren daer aen van haer
Bedde op de vloer gerolt, in haer eygen vuyligheyt Doot gevonden sijn: Mijn Gebuyrt heeft meer als
Duysent Edelen en seer Rijcke Pesonen gehad, daer nu niet meer als 5 van in 't leven sijn 1 Priester,
1Vrou, 3Kinderen, en dese leggen tegenwoordig alle aen de Pest: mijn Huys staet in 't midden van
dese 5 Siecken, en ick ga, sta, echter door Gods genade.&c

(Pest in Rome)

pag. 100

Romen (alhoewel grooter als Napels) had so veel besoeckingh niet: Even wel de Onkosten die 't Collegie der Gesontheyt aen de Siecken in 'tgantsche Iaer 156 hadde gedaen beliep ruym 8 Tonnen Gouts, de Dooden waren stijf 14000 en besmette die genesen waren ruym eens so veel: Vele vertrocken, andere schuwden de Menschen, en de Cardinalen droopen deur, d'een op sijn Lanthoeve, d'ander na een eensaem ghehucht: Sels den Paus liet sich in syn Camer op-sluyten, en voor een ruymen tijdt met Spijs en Dranck voorsiende; schaften alle Audientien af, sels de Intrede syns Paleys, het celebreren der Feestdagen, en 't verkoopen van d'omlopende Snoepkramers; Doch dewijl hy om goede ordre te houden, dit verbiedende was als menschelijcke middelen tot weeringe der Pest te gebruycken, dies te meer begonden de verdrayde en slinckse gemoederen hun te openbaren, want sommighe Priesters, Doctors, en Apothekers als zy de Krancken na yders beroep souden bystaen, in plaets van te dencken hoe onseecker haer leven was, bestalen de Luyden van hare kostelijckste Meubelen en Clenodien: Seker Priester bracht al den Buyt die hy op sodanige wyse veroverden, terstont aen sijn Hoer: And're met het gestolen Goet syn op de straten doot gevonden; Sommige hebben hun so verschrickt van dese Sieckte, datse door inbeeldinge syn gestorven. In Calabria, de Pouille, en Cicilien storven meest al de Inwoonders,. Genua, Boulogne, en d'Archipellis wierden maer simpel vermaent.